

Jenny Brumme:

Praktische Grammatik der katalanischen Sprache,
Wilhelmsfeld: Gottfried Egert Verlag, 1997, 430 pp.

Hem de celebrar l'aparició d'aquest volum perquè és un esforç de sistematització important de la gramàtica catalana pensada ara per a un lector alemany. Aquesta gramàtica s'avé als models precedents que l'editorial «Gottfried Egert» ja va publicar anteriorment per a l'italià, l'espanyol i el francès. Afegir ara el català dins la sèrie demostra, si més no, l'interès creixent per aquests estudis a Alemanya. També l'intent d'elaborar una gramàtica d'aquestes característiques és del tot lloable perquè la feina a fer en aquest sentit és molta (hi falten senzillament precedents), necessària i, no cal dir-ho, feixuga.

Brumme estructura el seu llibre en vint-i-quatre capítols, s'enceta amb la fonètica i ortografia però tractarà bàsicament la morfologia per acabar amb aspectes de sintaxi. En total en resulten 343 paràgrafs ben presentats en l'índex, la qual cosa ajuda a l'hora de fer-ne una consulta ràpida. Ara bé, la concentració de regles és sovint massa exhaustiva i de vegades un pèl gratuïtes; i els exemples, nombrosíssims, vehiculen, és cert, majoritàriament una llengua viva, encara que s'hi descobreixen algunes incoherències i errors importants. Tot i que expressament no s'hi fa menció a les variants geogràfiques, sí que hi abunden les notes que en donen informació puntual de les més importants (quant a morfologia sobretot). El pròleg, de la mateixa autora, assenyala concretament el caràcter didàctic i pràctic de l'obra, el docent agraeix aquesta voluntat i sobretot la traducció dels molts exemples encara que a l'aula els hagi de contextualitzar i matisar com veurem més tard.

La gran sorpresa de la publicació és que una obra tan ambiciosa i, de fet, sense models, sigui fruit d'una única autora. Un treball així és difícil de

concebre a hores d'ara sense l'estreta col·laboració amb professionals de la llengua nadius. Hi trobo a faltar també la bibliografia, perquè la majoria de les vegades cal anar més enllà de la regla per explicar els fenòmens en què Brumme no s'entreté. Pel que fa als exemples, si bé és cert que no cal citar les fonts, no hi sobraria un breu comentari de l'origen (mitjans de comunicació?, del carrer?, inventats?) perquè de vegades fan la impressió de ser totalment irreal. La justificació primera de Brumme de separar-se voluntàriament de l'estàndard per donar mostres més vives de parla quotidiana, no sempre excusa les incorreccions. Sense ànim de desmerèixer l'esforç, donaré algunes mostres de casos que em semblen poc ben resoltos en aquesta gramàtica.

Quant a les regles

Regles a cops excessives i que afegeixen poca informació rellevant, també per a un lector estranger:

- [Són paraules de gènere femení] els noms de motos (*la moto*):
una Harley-Davidson (§ 13.10)
- Amb una entonació particular l'adjectiu possessiu pot invertir-se:
Vull l'abric meu! (§ 55.3)
- [Usos especials de l'imperfet] Quan els nens organitzen els seus jocs de rol, utilitzen l'imperfet:
Tu eres el policia i et preguntava el carrer aquell (§ 177.4)

Regles molt simplificades o arbitràries:

- [S'utilitza la preposició *a*] després dels substantius següents:
un comentari a
una crítica a
el gust a (§ 309.11)¹

S'hi donen regles per a casos que la normativa encara no té resoltos:

- Diferenciem entre *ésser/ser* i *estar* només quan el subjecte de l'oració és animat (p. ex. un home, un animal o una cosa personificada). Si el subjecte de l'oració és inanimat, utilitzarem només *ésser/ser*
Entra: la porta és oberta. (§ 213)²

¹ Però ningú no discutiria: *un comentari de text; una crítica de cinema, el gust de la llimona.*
² «Els verbs *ser* i *estar*: vet aquí un altre dels grans temes pendents en la nostra llengua moderna, no dic tan sols en la nostra gramàtica. Un punt dels més centrals i difícils de tota la sintaxi, de la qual paradoxalment, inexplicablement, la gramàtica normativa no diu ni una

- [La preposició *per a* s'utilitza] per indicar un determinat punt temporal:
Ho deixarem per a demà
per donar una opinió:
Per a mi, s'equivoca (§ 315)³

Regles que entren en contradicció amb d'altres gramàtiques:

- Quan les persones de les quals es parla s'anomenen pel nom de pila han de dur l'article personal. Nota: l'article personal s'utilitza davant de noms no catalans, particularment quan es tracta de textos no formals.
És en Woody Allen (§ 43.1)⁴
- [Interrogatiu] *perquè?* Pregunta pel motiu:
Perquè no has acceptat l'oferta?
Perquè l'has convidat? (§104)⁵
- [Contràriament que en alemany, en català no duen article determinat] Els mitjans de transport quan van precedits per la preposició *amb*:
Vindran amb cotxe
Farem el viatge amb tren (§ 39)⁶
- Per als locatius i indicacions de llocs, que no siguin figuratius i que vagin precedits de l'article determinat, i també amb *quin*, per indicar la direcció s'utilitza *a* i per indicar el lloc *a* o *en*:
Som a l'Hospitalet (*Som en l'Hospitalet.*) (§ 310.2)⁷

sola paraula.» Solà (§ 7.1)

- ³ «Llista parcial de construccions pendents de dictamen normatiu: *Per (a) mi que demà no esquiarem.*» Solà (§ 16.5 h). Encara que segons Badia «la preposició *per a* introdueix el mot que indica [...] l'adequació, l'opinió, el punt de vista. *Per a mi, el problema no té remei.*» (§113.4.III)
- ⁴ «Quant als noms propis de persona, és habitual (en la major part de les terres de llengua catalana) de fer-los precedir de l'article, solament que en el cas d'ésser el nom masculí i començar en consonant, l'article sol reemplaçar-se pel mot *en*. Ex.: la Maria; la Montcerdà, l'Antoni, l'Aymerich, en Joan, en Cardellach. Aquest ús de l'article no és obligatori, i fins és preferible la seva omisió davant dels noms estrangers i àdhuc de catalans cèlebres.» Fabra, (§ 36)
- ⁵ Brumme diu «perquè: als Interrogativadverb, unveränderlich. Bedeutung: warum.» (sic) (§ 96)
- ⁶ «faré el viatge amb el tren de nit; puja amb el cotxe.» Badia (§ 113.2); «Van venir amb la tartana del Xic. Llavors molts de la nau no pensaren altra cosa sinó de fugir amb les barques.» Fabra (§ 83)
- ⁷ «En molts casos poden emprar-se indiferentment *a* o *en*: els noms propis [...] demanen exclusivament la preposició *a*. Ex. *Viuem a Barcelona.*» Fabra (§ 78)

—La gramàtica normativa insisteix especialment que es distingeixi entre les formes *aquest/aqueix* en la comunicació telefònica o per carta, ja que sense veure directament el receptor, sense l'ajuda d'un gest clar poden donar-se equívocs

Us heu acostumat a aqueix clima?

En aqueix país (del receptor) no interessa pas el que passa en aquesta illa (44.3)⁸

Quant als exemples

Erronis:

No poden menys de + inf (§ 84)

Aparenta més anys com no té (§ 307)

L'exposició és menys interessant que ho van anunciar (§ 307)

D'ús virtual:

Vaig tenir/tinguí por; Ho vaig saber/sabí per en Toni (§ 178)⁹

Ho van deixar a l'amiga de la teva àvia la qual amiga ho va guardar (§ 131)

No puc jugar; m'he fet malbé el genoll (§ 173. 3)

Estranys:

Els menys ho saben (§ 84)

Els carrers són més dolents que abans (§ 152)

Estic nerviós, en conseqüència, no em molestis (§ 295)

Castellanismes:

Els deportistes, els quals estaven ben entrenats, no van guanyar cap medalla (§ 128.1)

Amb lo simpàtica que és (col·loquialisme) (§ 40.2)

⁸ «La forma *aqueix* ha restat fora d'ús. I en principi és ben bé així. [...] allí on hom fa servir *aqueix*, aquesta forma té valor de terme idèntic al d'*aquest* a Barcelona i en general.» Badia (§ 222.2.3)

⁹ «De les dues formes que té aquest temps, el llenguatge parlat de la majoria de les comarques fa servir gairebé sempre la perifràstica. En els escrits s'usen totes dues, llevat de la primera persona de la forma simple (*cantí, perdí*), que més aviat és evitada.» Ruaix (§ 17 n. 6)

Menys mal (que) (§ 84)¹⁰

T'ho vaig a explicar tot (§ 258.3)¹¹

No és per a tant (§ 315.7)¹²

D'ortografia (el subratllat és meu):

Ten queden algunes? (§ 63.2)

De mal s'en fan només a ells mateixos (§ 123.4)

M'en vaig anar a les 10 i estaven xerrant (§ 246.2)

Perquè hi dediques tant de temps, a això? (§ 123.3)

No afirma que això fós veritat (§ 202)

D'altra banda s'hi observen també algunes incongruències quant a metodologia, s'hi veu una voluntat fonamentalment descriptiva, tot i que hi ha molts exemples de prescripció. Com qualificariem i, a més, quin sentit té, per exemple, per a l'estudiant alemany, que en introduir la noció de gènere, s'hi faci notar al llarg de tota una pàgina paraules que l'únic que manifesten és la influència del castellà en la llengua catalana tipus: *el corrent, l'anàlisi, el front, la calor, la pols...?* (§ 22)¹³

Per veure un exemple més detallat que afecta el tractament de regles, exemples i metodologia en general proposo la lectura del paràgraf 215 sobre l'ús del verb *estar* (punt certament encara conflictiu) que Brumme resol de la manera següent:

Ús del verb *estar*

1. En sentit absolut *estar* significa «llest» (*fertig sein*), «preparat» (*soweit sein*)
Les maletes ja estan.
Esperen-vos un moment, que ja estic.
2. Com a verb auxiliar (*Hilfsverb*) pot significar
—la col·locació o posició del subjecte en un lloc:
El pal està tort.
Estic dret/inclinat/ajupit
L'escoltem mentre estem asseguts.
— *el mode o la manera (amb l'ajut d'adverbis modals o frases fetes):*

¹⁰ *encara sort, sort que, encara rai, encara bo.*

¹¹ «*anar + inf.* és un tret castellanitzant, i cal evitar-la [...] quan hi falta el més petit tint de subjectivitat (que és l'única cosa que el podia justificar), el castellanisme és més evident i s'imposa de substituir-lo.» Badia (§ 244.2. II)

¹² *No n'hi ha per tant.*

¹³ Quin sentit té també per exemple el paràgraf: «Ähnlich lautende Substantive mit unterschiedlichem Genus im Katalanischen und Deutschen»

Estic bé.
Estem d'acord.
Això no està bé.
Aquest vestit, t'està força bé.
Estem contents de veure't.

— un estat que s'allarga (quedar-s'hi, mantenir-s'hi)

La botiga estarà tancada tot l'agost.
Els pares estan de viatge.
Tothom està de vacances.
En Joan està continuament malalt.
Sota l'arbre s'hi està fresc.

—Una característica puntual o casual en una persona (trobar-se, sentir-se)

No estic de broma.
En Pere està de bon/mal humor.
Estic cansat.
Avui la Núria està molt tímida.
No pot cantar perquè està constipada.

3. Com a verb intransitiu, si va acompanyat d'un adverbi temporal o local, *estar* pot indicar

—la localització en un lloc (juntament amb d'altres complements)

El poble està a 500 m sobre el nivell del mar.
La sala està al mig de l'edifici.¹⁴

—l'estada en un lloc d'un objecte delimitada temporalment i amb un objectiu concret

L'avis estigué una setmana a la porta perquè tothom el llegís.
La fruita ha d'estar uns dies al sol perquè maduri.

—l'estada o «viure» d'una persona en un lloc (viure, habitar, quedar-se, treballar). També de vegades pot utilitzar-s'hi *estar-se* en el sentit de «viure».

Vaig estar un any a l'estranger
Estarem un parell de dies a París i tornarem.
M'he estat tot un mes a la platja.
La Marta estava/s'estava a Ginebra.
En Pere està de metge a l'Hospital Clínic.

—el temps que es necessita per fer alguna cosa (necessitar per...)

Estaré un parell d'hores per acabar la feina.

El tren està més de dues hores per anar de Barcelona a la frontera.

4. Altres significats d'*estar* en combinació amb complements preposicionals

estar de (apreciar)
estar-se de (privar-se, abstenir-se)
estar en (trobar-se)
estar amb (ser d'una mateixa opinió)

La Neus n'està molt del seu fill.
No es pot estar de fumar.

¹⁴ Cf. Nota 4. Tradicionalment la gramàtica ha insistit en l'ús de «ser» + locatiu. Badia per exemple rebutja solucions com les esmentades per Brumme i les considera «poc genuïnes». Badia (§ 122.6. IV)

La dificultat està en entendre-ho.
Estem amb vosaltres.

Noteu també: *estar que...* —pensar que... *Estic que no és necessari.*(sic.) (Penso, que no cal.)

Nota: La perífrasi verbal *estar* + *gerundi* indica una acció que encara dura.

A partir del paràgraf detallat el lector mateix pot veure-hi els encerts i desencerts i considerar-ne la possible aplicació didàctica.

Finalment, assenyalo que Brumme descarta en el manual la utilització de termes d'especialitat perquè no s'hi indica enlloc realment com cal interpretar-los.¹⁵ Per il·lustrar això, és significatiu com s'hi maneja la paraula «col·loquial» (*Umgangssprache*) tant per designar la llengua estàndard, com per a castellanismes, dialectalismes, vicis o analogies. Com a exemple, vegeu en les mostres següents com Brumme qualifica de «col·loquial» fenòmens certament ben diferents:

Totes dues coses m'agraden [in der Umgangssprache häufig] (§ 86.3)

No m'agrada ni lo dolç ni lo àcid [ugspr.] (§ 40.3)

La seva filla/la filla d'ells (§ 54.2) [vs. llur filla]

Instal·la't lo més a prop de València que puguis [ugspr.](§ 40.3) [Amb l'afegit: Lo no es pot apostrofar mai!]

Són les dugues [Umgangssprache Barcelonas] (§ 86.1)

—*Col·loquialment* la relació Prep + qui també s'inverteix:

He ballat amb en Manel. —Has ballat amb qui? (§ 99)

—A més de l'article literari en la llengua escrita, la llengua *col·loquial* de les Balears en posseïx un altre, l'anomenat *article balearic* o *article salat* (§ 34.5)

—En la llengua *col·loquial* sovint es construeix *qualsevols* (§ 66)

—La llengua *col·loquial* del català central disposa en general d'un sistema doble de demostratius: *aquest/aquell*) (§ 44.1)

És evident que la mostra de regles i exemples esmentats no han de desmerèixer el treball ingent de la professora Brumme. L'objectiu de fer una bona gramàtica del català per a estrangers és assenyat i certament necessari. L'intent és un primer desafiament. És cert que sovint el crític busca adelerat el negre en la foscor. Tot i els errors puntuals que he esmentat, l'obra resulta suggerent per l'ordenació clara dels continguts i els nombrosos exemples catalans traduïts que el fan un manual accessible i de ràpida consulta.

¹⁵ Tot i que la introducció remarca: «In der Beschreibung [...] wird die traditionelle grammatische Terminologie verwendet.»

Bibliografia

- Badia (1994): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Edicions Proa.
Diccionari Castellà-Català (1985), Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
Fabra (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona: Teide.
Ruaix (1985): *El català/2. Morfologia i sintaxi*, Barcelona: Ed. Moià.
Solà (1994): *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona: Ed. Empúries.

Rosina Nogales
(Tübingen)